Champion’un Sa?l?k ?nanç Modeli Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Champion’un Sa?l?k ?nanç Modeli Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18600

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Champion'un Sa?l?k ?nanç Modeli Ölçe?i (CS?MÖ), bireylerin belirli bir sa?l?k davran???na yönelik inançlar?n?, tutumlar?n? ve alg?lar?n? de?erlendirmek amac?yla geli?tirilmi? bir psikometrik araçt?r. Bu ölçe?in Türkçe uyarlamas?, özellikle genç erkeklerde **Testis Kanseri** taramas? (Kendi Kendine Testis Muayenesi, KKTM) davran??lar?n? etkileyen psikososyal faktörleri incelemek üzere yap?lm??t?r. Uyarlama çal??mas?, orijinal Sa?l?k ?nanç Modeli (S?M) çerçevesinde alg?lanan duyarl?l?k, ciddiyet, faydalar, engeller ve öz-yeterlilik gibi temel yap?lar? ölçmeyi amaçlamaktad?r. Ölçek, 5 alt boyuttan ve toplam 26 maddeden olu?maktad?r ve yüksek düzeyde geçerlik ve güvenirlik de?erleri sergilemi?tir.

Anahtar Kelimeler

Sa?l?k ?nanç Modeli, Champion Ölçe?i, Testis Kanseri, KKTM, Uyarlama, Psikometri, Sa?l?k Davran???, Güvenirlik

Yazarlar

Gül P?nar, E. Öksüz, A. Beder, N. Özhan Elba?

Amaç

Champion'un Sa?l?k ?nanç Modeli Ölçe?i'nin temel amac?, bireylerin kendi kendine sa?l?k taramas? davran??lar?n? (Türkçe uyarlamas?nda özellikle Kendi Kendine Testis Muayenesi - KKTM) etkileyen Sa?l?k ?nanç Modeli yap?lar?n? (alg?lanan duyarl?l?k, ciddiyet, faydalar, engeller ve harekete geçirici ipuçlar?) ölçmektir. Ölçe?in Türkçe adaptasyonu, Testis Kanseri tarama davran??lar? ba?lam?nda S?M de?i?kenlerinin güvenilirli?ini ve geçerli?ini Türk popülasyonunda test etmeyi hedeflemi?tir.

Bu amaç do?rultusunda, ölçe?in kültürel ve dilsel e?de?erli?i sa?lanarak Türk gençlerinin KKTM yapma niyetleri ve bu eylemi gerçekle?tirmeyi engelleyen veya te?vik eden inançlar? bilimsel olarak de?erlendirilebilmektedir. Bu, koruyucu sa?l?k davran??lar?n?n yayg?nla?t?r?lmas?na yönelik e?itim programlar?n?n planlanmas? için kritik veriler sunar.

Yap?

CS?MÖ, bireyin sa?l?k davran??lar?n? aç?klamada yayg?n olarak kullan?lan Sa?l?k ?nanç Modeli (S?M) teorik çerçevesine dayanmaktad?r. S?M, bir bireyin bir sa?l?k eylemini gerçekle?tirme olas?l???n?n, o ki?inin sa?l?k tehdidine yönelik alg?lar?na ba?l? oldu?unu varsayar. Ölçek, bu modelin be? temel bile?enini ölçen alt boyutlardan olu?maktad?r:

ARABPSYCHOLOGY.COM

Alg?lanan Duyarl?l?k (Perceived Susceptibility)
Alg?lanan Ciddiyet (Perceived Severity)
Alg?lanan Faydalar (Perceived Benefits)
Alg?lanan Engeller (Perceived Barriers)
Öz-yeterlilik (Self-Efficacy)

Uyarlama çal??mas? sonucunda ölçek, bu be? alt boyut alt?nda toplanm?? 26 maddeden olu?maktad?r. Bu yap?, bireyin sa?l?k davran??lar?na yönelik inançlar?n?n kapsaml? bir ?ekilde de?erlendirilmesine olanak tan?r.

Geçerlik

CS?MÖ'nin Türkçe'ye uyarlanmas? sürecinde, ölçe?in orijinal yap?s?na sad?k kal?narak dilsel ve kavramsal e?de?erlik titizlikle sa?lanm??t?r. Çeviri süreci, metodolojik olarak sa?lam ad?mlarla ilerlemi?tir. Dört ki?ilik ba??ms?z bir ekip (bir ürolog, bir hem?ire ve iki ara?t?rmac?) taraf?ndan ayr? ayr? çeviriler yap?lm?? ve ard?ndan dilde e?de?erlik sa?lanm??t?r.

Kavramsal geçerlik için hem?irelik ve t?p alan?ndan üç profesörden olu?an uzman grubunun görü?leri al?nm??t?r. Uzmanlar, hem çevirinin do?rulu?unu hem de maddelerin Türk kültürü ve ba?lam? aç?s?ndan anla??l?rl???n? de?erlendirmi?tir. Pilot uygulama, 15 üniversite ö?rencisi üzerinde gerçekle?tirilmi?; bu uygulama maddelerin genel olarak kolay anla??ld???n? ve ölçe?in ortalama 8 ila 10 dakika gibi k?sa bir sürede doldurulabildi?ini göstermi?tir. Bu bulgular, ölçe?in hedef popülasyonda uygulanabilirli?ini ve yüzey geçerli?ini desteklemektedir.

Güvenirlik

CS?MÖ'nun Türkçe formunun güvenirlik çal??mas?, madde istatistikleri ve alt boyutlar?n iç tutarl?l???na odaklanm??t?r. Madde-toplam puan korelasyonlar? incelenmi? ve 26 maddenin bu korelasyonlar?n?n 0.50'nin üzerinde oldu?u tespit edilmi?tir. Literatürde 0.50 e?ik de?erinin yeterli bir alt s?n?r oldu?u belirtilmektedir.

Ancak, iki madde (13. madde: "KKTM yaparsam kendi öz bak?m?m? yerine getirmi? olaca??m" ve 22. madde: "KKTM yapmak için yeterli mahremiyetim yok") madde-toplam puan korelasyonlar?n?n 0.50'nin alt?nda olmas? ve di?er maddelerle dü?ük ili?ki göstermesi nedeniyle ölçekten ç?kar?lm??t?r. Bu maddelerin ç?kar?lmas?, ilgili alt boyutun iç tutarl?l???n? art?rm??t?r. Özellikle KKTM yararlar? boyutundan madde ç?kar?ld???nda, Cronbach Alfa de?eri 0.90'dan 0.91'e yükselmi?tir. Bu sonuç, ölçe?in adaptasyon sonras? Türkçe formunun yüksek düzeyde iç tutarl?l??a ve dolay?s?yla güvenilirli?e sahip oldu?unu kan?tlamaktad?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Faktör Analizi

Ölçe?in yap? geçerli?ini incelemek amac?yla Faktör Analizi uygulanm??t?r. Çal??mada, Kaiser'in Varimax Döndürme Yöntemi (Kaiser's Varimax Döndürme Yöntemi) kullan?larak faktör yap?s? belirlenmi?tir. Bu analiz, ölçe?in orijinal yap?s?na uygun olarak 5 alt boyutlu bir yap?y? ortaya koymu?tur. Faktör yap?lar? olu?turulduktan sonra, bu yap?lara isim verilmi? ve iç tutarl?l?k (Cronbach Alfa) testleri gerçekle?tirilmi?tir.

Faktör analizi, maddelerin teorik olarak ait olduklar? alt boyutlarla güçlü bir ?ekilde korele oldu?unu göstermi?tir. ?ki maddenin dü?ük korelasyon nedeniyle ç?kar?lmas?, kalan 26 maddenin güçlü ve temiz bir faktör yap?s? olu?turmas?na katk?da bulunmu?tur. Bu yap?, ölçe?in teorik Sa?l?k ?nanç Modeli bile?enlerini ba?ar?l? bir ?ekilde ölçtü?ünü do?rulamaktad?r.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: 5'li Likert tipi derecelendirme ölçe?i

Language Available: Türkçe (Orijinali ?ngilizcedir)

Population Group: Genç Yeti?kin Erkekler (Özellikle üniversite ö?rencileri üzerinde geçerlik ve güvenirlik çal??mas? yap?lm??t?r)

Age Group: Genç Yeti?kinlik Dönemi

Population Details: Çal??ma, Kendi Kendine Testis Muayenesi (KKTM) davran???n? de?erlendirmek üzere yap?lm??t?r.

Test Methodology: Öz bildirim ölçe?i (Self-report scale). 5 alt boyut ve 26 maddeden olu?mu?tur.

Derecelendirme

Ölçek, 5 dereceli Likert tipi bir ölçek kullanmaktad?r. Derecelendirme puanlar? ve kar??l?klar? ?unlard?r:

(Belirtilmemi?, genellikle "Kesinlikle Kat?lm?yorum" anlam?n? ta??r)
"kat?lm?yorum"
"karars?z?m"
"kat?l?yorum"
"tamamen kat?l?yorum"

ARABPSYCHOLOGY.COM

Anahtar Kelimeler

Champion'un Sa?l?k ?nanç Modeli Ölçe?i, Testis Kanseri Taramas?, KKTM, Psikometrik Özellikler, ?ç Tutarl?l?k, Faktör Analizi, Sa?l?k E?itimi

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Gül P?nar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut de?ildir.

Affiliation Email addresses: erkem@istanbul.edu.tr (Muhtemelen E. Öksüz'e aittir)

Correspondence Address: Bilgi mevcut de?ildir.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Orijinal Ölçek Yazar?: Champion

Uyarlama Y?l?: 2011

?zinler ve Ücret: ?zinler ve kullan?m ücretleri için sorumlu yazar (Gül P?nar) veya ileti?im e-posta adresi (erkem@istanbul.edu.tr) ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

P?nar, G. Öksüz, E., Beder, A. ve Özhan Elba?, N. (2011). Testis Kanseri Taramalar?nda Champion'un Sa?l?k ?nanç Modeli Ölçe?inin Türkçe uyarlamas?n?n güvenirlik ve geçerlili?i. *T?p Ara?t?rmalar? Dergisi,* 9(2), 89-96.

Ölçe?in orijinal PDF dosyas? a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: championun-saglik-inanc-modeli-olcegi-toad.pdf

Champion'un Sa?l?k ?nanç Modeli Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Bu ölçek maddeleri, kaynak içerikte tam liste olarak sunulmam??t?r. Ancak güvenirlik çal??mas?nda ç?kar?lan maddelere ili?kin bilgiler mevcuttur. Ölçek, adaptasyon sonras? 5 alt boyut ve 26 maddeden olu?maktad?r.

Güvenirlik çal??mas?nda ç?kar?lan maddeler ?unlard?r:

13. Madde (KKTM Yararlar? Boyutu): "KKTM yaparsam kendi öz bak?m?m? yerine getirmi? olaca??m"

ARABPSYCHOLOGY.COM

22. Madde: "KKTM yapmak için yeterli mahremiyetim yok"

ARABPSYCHOLOGY.COM